

Становище

от проф. д-р Мариана Петрова

за дисертационния труд **„Включване на деца със СОП в
общообразователните училища на Република Гърция ”**

представен от **Елисавет Апостолос Каматаки** за присъждане на
образователно-научната степен „доктор по Социология”

Научен ръководител: проф.дсн Валентина Миленкова

I. Общо представяне на докторанта и дисертационния труд

Елисавет Каматаки е родена в Солун. Завършва Солунския университет „Аристотел“ през 2006г. През 2018 г. получава диплома за следдипломна квалификация „Специално образование и обучение“ от университета в Никозия. През 2019 г. завършва програмата „Обучение на преподаватели за възрастни: интегрирана образователна и практическа програма с микрообучение“. През 2019-2020г. завършва програмата „Межкултурно образование: Теоретични и експериментални подходи“ на Националния Кападокийски университет в Атина. Елисавет Каматаки е докторант в катедра Социология от 2023 г. в самостоятелна форма на обучение и взема участие в 8-ма докторантска научна сесия през 2024г.

Актуалността на представения дисертационен труд е свързана с обстоятелството, че приобщаващото обучение въплъщава трансформативен подход, който насърчава предефинирането на училището като пространство за всички учаци. Темата на дисертационния труд е иновативна по своя характер, има връзка с принципите на равенство, участие и уважение към многообразието, преосмисляйки значението на съвременната социална държава.

Настоящият дисертационен труд изучава теоретичните и практическите измерения на приобщаващото образование в гръцките масови училища, като оценява ефективността на съществуващите политики и практики, същевременно идентифицирайки предизвикателствата и възможностите за подобрене.

Дисертацията е с общ обем от 242 страници, които включват 59 таблици и 52 фигури. Цитираната литература обхваща 205 заглавия.

Основният изследователски проблем, разглеждан в дисертацията, се отнася до продължаващото несъответствие между законодателната рамка, която насърчава приобщаването и неравномерното му прилагане в гръцките училища. Дисертацията е

разположена в интердисциплинарната област на социология на образованието, пресичайки се с приобщаващото образование, изследванията на уврежданията и анализа на образователните политики. Като се фокусира върху Гърция, дисертацията допринася за сравнителния корпус от знания за приобщаването в Южна Европа, показвайки динамиката на образователната реформа в централизирана и ориентирана към традиционната система.

Целта на дисертационния труд е да предостави цялостен анализ на приобщаването на деца със специални образователни потребности (СОП) в масовите училища в Гърция, като анализира съответните теоретични концепции и проучи практическите форми на прилагането им. Чрез този многостранен подход, изследването да предложи базирани на доказателства изводи, които да допринесат за разработване на политики и образователни практики. В съответствие с целта са формулирани и поредица от задачи, които представят конкретиката и последователността на извършваната изследователска работа.

Формулирани са следните хипотези:

Хипотеза 1: Учителите с по-високи нива на самооценка на компетентност и самоефективност ще проявят по-положително отношение към приобщаването на ученици със специални образователни потребности.

Хипотеза 2: Съществуват статистически значими корелации между петте ключови тематични измерения – нагласи, компетентност/самооценка, училищна и административна подкрепа, практически предизвикателства и системна/учебна подкрепа.

Хипотеза 3: Наблюдават се статистически значими разлики в нагласите на учителите, възприеманата компетентност и докладваните предизвикателства въз основа на демографски характеристики (напр. пол, ниво на преподаване, опит и предишно обучение в специалното образование).

Хипотеза 4: Учителите смятат, че комуникацията и сътрудничеството между училищния персонал и семействата на ученици със СОП са недостатъчно структурирани и често реактивни.

Хипотеза 5: Учителите, които имат стабилни структури за подкрепа, включително сътрудничество със специални педагози и индивидуализирани образователни планове, считат приобщаващото образование за по-осъществимо и ефективно.

Докторантката има лично пристрастие към темата, продиктувано от нейния опит на учител и прякото ѝ участие в образователните дейности, контакти и взаимодействия в учебната среда.

Смесеният методологичен подход, комбинира количествени и качествени данни, за да се постигне цялостно разбиране на приобщаващото образование в Гърция. Количествената фаза се състои от онлайн въпросник, разпространен сред учители в гръцките начални и средни училища; изследвани са 271 учители. Проучването включва пет тематични раздела: нагласи на учителите, компетентност и самоефективност, институционална подкрепа, практически предизвикателства и системни/учебни условия. Проучването е реализирано чрез дигитални платформи и образователни социални мрежи. Надеждността на инструмента се потвърждава чрез алфа коефициенти на Кронбах, надвишаващи 0,80 за всички скали. В началото на 2023 г. е проведено пилотно проучване, включващо 20 учители, за да се тества яснотата, последователността и надеждността на въпросника. Въз основа на пилотните резултати някои елементи от въпросника са прецизирани за по-добра разбираемост.

Качествената фаза включва десет полуструктурирани интервюта с родители, подбрани чрез целенасочена извадка, за да се гарантира разнообразие по отношение на опит, регион и тип училище. Интервютата, проведени както онлайн, така и лице в лице между март и май 2024 г. изследват житейския опит на родителите, свързан с приобщаване, сътрудничество и системна подкрепа. Данните са анализирани чрез тематично кодиране, за да се идентифицират повтарящи се модели и значения.

Етичните принципи са стриктно спазвани по време на целия изследователски процес. Участието на респондентите е доброволно, анонимността е гарантирана и всички данни са използвани изключително за академични цели. Предвид доброволната извадка, изследването е непредставително.

Дисертацията е организирана в две основни части – теоретична и емпирична, обхващащи няколко глави. Структурата на дисертацията е организирана в три основни глави, последвани от Заключение и приложения. *Глава 1* представя преглед на литературата, въвеждайки основните концепции на специалното и приобщаващото образование, историческата еволюция на образователните практики, националната законодателна рамка и основните теоретични модели на уврежданията, които са в основата на дисертационното изследване.

Глава 2 очертава методологията на изследването, включително дизайна, хипотезите, инструментите, характеристиките на извадката и процедурите за събиране

на данни, като същевременно разглежда въпросите за валидността, етиката и пилотната фаза на изследването.

Глава 3 представя емпиричните резултати, комбинирайки количествени анализи – като описателна статистика, корелации и демографски сравнения – с тематичния анализ на качествените интервюта.

Заклучението синтезира ключовите резултати, отговаря на изследователските въпроси и формулира препоръки за укрепване на политиката и практиката на приобщаващото образование в Гърция. Приложенията включват пълния въпросник, ръководството за интервюта, които подкрепят прозрачността и възпроизводимостта на изследването. Посочени са и ограниченията на анализа.

II. Оценка на дисертацията

Като цяло, смятам, че темата и направените разсъждения в дисертацията са с актуално и иновативно звучене, има изразено авторско присъствие и направени оценки, аргументирано са представени различни теории, възгледи, модели и идеи, които подчертават фокусираността на цялостното изложение. Специално трябва да подчертая използваните емпирични методи – количествено изследване с въпросник и качествено изследване с полуструктурирани интервюта. Също искам да отбележа положените усилия на докторантката при проследяване на получените емпирични резултати, направената обработка и търсене на аналитичния дискурс при правенето на изводи. Подкрепям изведената от Елисавет Каматаки необходимост от по-активно държавно участие, включително на ниво политики, по темата за приобщаващото образование, която е от голямо значение за пълноценното функциониране на образованието.

Приемам направената **самооценка** на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд.

Авторефератът отразява дисертационния труд и в съдържателен план напълно съответства на представените теми и направените анализи.

Дисертацията е преминала проверка със системата за антиплагиатство Турнитин и представлява изцяло авторски текст.

Дисертантката е посочила 3 публикации, едната от които е в докторантски сборник от проведена докторантска сесия във Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, както и две публикации в "Knowledge - International Journal", индексирани в EBSCO, EuroPub, WorldCat, Crossref, CEEOL и др.

III. Заключение

Дисертационният труд **„Включване на деца със СОП в общообразователните училища на Република Гърция”**, представен от докторант Елисавет Апостолос Каматаки е един актуален и иновативен труд, който със своето изпълнение бележи сериозни резултати, от гледна точка на теоретичната, аналитичната и емпиричната част.

На това основание препоръчвам да се присъди образователно-научната степен «доктор по социология» на **Елисавет Апостолос Каматаки** и гласувам **положително**.

20.06. 2026г.

Проф. Д-р Мариана Петрова

OPINION

By **Prof. Dr. Mariana Petrova**

for the dissertation thesis *“Inclusion of children with special educational needs in mainstream schools in the Republic of Greece”*

Presented by **Elisavet Apostolos Kamataki**

for acquiring the educational and scientific degree "Doctor in Sociology"

Supervisor: **Prof. DSc. Valentina Milenkova**

I. Presentation of the doctoral student and the dissertation

Elisavet Kamataki was born in Thessaloniki. She graduated from the Aristotle University of Thessaloniki in 2006. In 2018, she received a postgraduate diploma in "Special Education and Training" from the University of Nicosia. In 2019, she graduated from the program "Adult Teacher Training: Integrated Educational and Practical Program with Microlearning". In 2019-2020, she graduated from the program "Intercultural Education: Theoretical and Experimental Approaches" of the National Cappadocia University of Athens. Elisavet Kamataki is a doctoral student in the Department of Sociology since 2023 in an independent form of study and takes part in the 8th doctoral scientific session in 2024.

The relevance of the presented dissertation is related to the fact that inclusive education embodies a transformative approach that encourages the redefinition of school as a space for all learners. The topic of the dissertation is innovative in nature, has a connection with the principles of equality, participation and respect for diversity, rethinking the meaning of the modern welfare state.

This dissertation examines the theoretical and practical dimensions of inclusive education in Greek mainstream schools, assessing the effectiveness of existing policies and practices, while identifying challenges and opportunities for improvement.

The dissertation has a total volume of 242 pages, which include 59 tables and 52 figures. The cited literature includes 205 titles.

The main research problem addressed in the dissertation concerns the ongoing discrepancy between the legislative framework that promotes inclusion and its uneven implementation in Greek schools. The dissertation is situated in the interdisciplinary field of sociology of education, intersecting with inclusive education, disability studies and educational policy analysis. By focusing on Greece, the dissertation contributes to the

comparative body of knowledge on inclusion in Southern Europe, showing the dynamics of educational reform in a centralized and tradition-oriented system.

The aim of the dissertation is to provide a comprehensive analysis of the inclusion of children with special educational needs (SEN) in mainstream schools in Greece, by analyzing the relevant theoretical concepts and examining the practical forms of their implementation. Through this multifaceted approach, the study aims to offer evidence-based conclusions that will contribute to the development of policies and educational practices. In line with the aim, a series of tasks have been formulated that present the specifics and sequence of the research work carried out.

The following hypotheses have been formulated:

H1: Teachers with higher levels of self-reported competence and self-efficacy will exhibit more positive attitudes toward the inclusion of students with special educational needs.

H2: Statistically significant correlations exist among the five key thematic dimensions—attitudes, competence/self-efficacy, school and administrative support, practical challenges, and systemic/curricular support.

H3: Statistically significant differences occur in teachers' attitudes, perceived competence, and reported challenges based on demographic characteristics (e.g., gender, teaching level, experience, and prior training in special education).

H4: Teachers perceive that communication and collaboration between school staff and families of students with SEN are insufficiently structured and often reactive.

H5: Teachers who experience stable support structures, including collaboration with special educators and individualized education plans (IEPs), view inclusive education as more feasible and effective.

The doctoral student has a personal bias towards the topic, dictated by her experience as a teacher and her direct participation in educational activities, contacts and interactions in the learning environment.

The mixed methodological approach combines quantitative and qualitative data to achieve a comprehensive understanding of inclusive education in Greece. The quantitative phase consists of an online questionnaire distributed to teachers in Greek primary and secondary schools; 271 teachers were surveyed. The study includes five thematic sections: teachers' attitudes, competence and self-efficacy, institutional support, practical challenges and systemic/learning conditions. The survey was implemented through digital platforms and educational social networks. The reliability of the instrument is confirmed by Cronbach's

alpha coefficients exceeding 0.80 for all scales. A pilot study involving 20 teachers was conducted in early 2023 to test the clarity, consistency and reliability of the questionnaire. Based on the pilot results, some items of the questionnaire were refined for better understandability.

The qualitative phase included ten semi-structured interviews with parents, selected through purposive sampling to ensure diversity in terms of experience, region, and school type. The interviews, conducted both online and in-person between March and May 2024, explored parents' lived experiences of inclusion, collaboration, and systemic support. The data were analyzed through thematic coding to identify recurring patterns and meanings. Ethical principles were strictly observed throughout the research process. Respondents' participation was voluntary, anonymity was guaranteed, and all data were used exclusively for academic purposes. Given the voluntary sample, the study is not representative.

The dissertation is organized into two main parts – theoretical and empirical, covering several chapters. The structure of the dissertation is organized into three main chapters, followed by Conclusion and Appendices.

Chapter 1 presents a literature review, introducing the main concepts of special and inclusive education, the historical evolution of educational practices, the national legislative framework and the main theoretical models of disabilities, which are the basis of the dissertation research.

Chapter 2 outlines the research methodology, including the design, hypotheses, instruments, sample characteristics, and data collection procedures, while also addressing issues of validity, ethics, and the pilot phase of the study.

Chapter 3 presents the empirical results, combining quantitative analyses – such as descriptive statistics, correlations and demographic comparisons – with the thematic analysis of the qualitative interviews.

The conclusion synthesizes the key findings, answers the research questions and formulates recommendations for strengthening inclusive education policy and practice in Greece. The appendices include the full questionnaire, the interview guide, which support the transparency and replicability of the study. The limitations of the analysis are also indicated.

II. Dissertation evaluation

Overall, I accept that the topic and the reasoning in the dissertation are up-to-date and innovative, there is a strong authorial presence and assessments made, various theories, views, models and ideas are presented in a well-reasoned manner, which emphasizes the focus of the

overall presentation. I must especially emphasize the empirical methods used - quantitative research with a questionnaire and qualitative research with semi-structured interviews. I also want to note the efforts made by the doctoral student in tracking the empirical results obtained, the processing and searching for the analytical discourse in drawing conclusions. I support the need for more active state participation, including at the policy level, on the topic of inclusive education, which is of great importance for the full functioning of education, as stated by Elisavet Kamataki.

I accept the self-assessment of the scientific and applied scientific contributions in the dissertation work.

The abstract reflects the dissertation work and, in terms of content, fully corresponds to the topics presented and the analyses made.

The dissertation has been checked with the Turnitin anti-plagiarism system and is entirely the author's text.

The doctoral candidate has indicated 3 publications, one of which is in a doctoral collection from a doctoral session held at the Faculty of Philosophy of the Southwestern University "Neofit Rilski", as well as two publications in "Knowledge - International Journal", indexed in EBSCO, EuroPub, WorldCat, Crossref, CEEOL, etc.

III. Conclusion

The dissertation „*Inclusion of children with special educational needs in mainstream schools in the Republic of Greece*”, presented by doctoral student **Elisavet Apostolos Kamataki** is a current and innovative work, which, with its implementation, marks serious results from the point of view of the theoretical, analytical and empirical part.

On this basis, I recommend that the educational and scientific degree "Doctor of Sociology" be awarded to Elisavet Apostolos Kamataki and **I vote in the affirmative..**

20.06. 2026

Prof. Dr. Mariana Petrova